

УДК [373.2.015.31:7]:37.091.313:51+78
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-110-8>

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ІНТЕГРАЦІЮ МУЗИКИ ТА МАТЕМАТИКИ

Гречишкіна Ірина Анатоліївна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
grechishkina0807@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3669-0731

Масловська Ірина Сергіївна,
асистентка кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
irasyairyna@gmail.com
orcid.org/0009-0009-8813-0486

Формування естетичного смаку в дошкільників є важливою складовою їхнього особистісного розвитку, що сприяє емоційному сприйняттю світу, розвитку художніх здібностей і любові до мистецтва. Актуальним стає поєднання освітніх напрямів, зокрема інтеграція музики й математики як ефективного засобу комплексного впливу на розвиток дитини. Спільні риси цих дисциплін – ритм, симетрія, логіка, гармонія – забезпечують одночасне формування логіко-математичного мислення та естетичного сприймання.

Мета. Метою дослідження є визначення можливостей інтеграції музики та математики в освітньому процесі ЗДО з метою формування естетичного смаку дітей дошкільного віку шляхом аналізу наукових джерел, освітніх програм і педагогічного досвіду.

Методи. Методологічну основу становлять поєднання теоретичних і емпіричних методів. Теоретичний аналіз охоплював вивчення педагогічної, психологічної та естетичної літератури, змісту освітніх програм. Емпіричні методи включали педагогічне спостереження, інтерв'ювання вихователів і музичних керівників, аналіз дитячих робіт. Дослідження здійснювалося з позицій особистісно-орієнтованого, діяльнісного та інтегративного підходів.

Результати. Встановлено, що інтеграція музики та математики в освітньому процесі позитивно впливає на естетичне й логічне мислення дітей, сприяє розвитку ритму, уваги, пам'яті, мовлення та емоційної чутливості. Виявлено ефективність таких методів, як ритмічні вправи, лічилки з музичним супроводом, вправи з музичними інструментами, інтегровані ігри та заняття, що поєднують логічні й естетичні компоненти.

Висновки. Інтеграція музики та математики є результативним засобом формування естетичного смаку дошкільників, оскільки забезпечує гармонійну взаємодію логічного й емоційного в освітньому процесі. Запропоновано педагогам цілеспрямовано впроваджувати інтегровані заняття, використовувати музичні елементи для активізації математичних понять, а також підвищувати методичну підготовку з питань міждисциплінарної інтеграції. Подальші дослідження мають бути спрямовані на створення конкретних методичних матеріалів та оцінку впливу інтегрованих занять на емоційний інтелект і художній розвиток дітей.

Ключові слова: смак, естетичний смак, музика, математика, інтеграція, дошкільник, дошкільна освіта, емоційне сприймання, емоційна оцінка.

FORMATION OF PRESCHOOL CHILDREN'S AESTHETIC TASTE THROUGH THE INTEGRATION OF MUSIC AND MATHEMATICS

Hrechishkina Iryna Anatoliivna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Early and Preschool Child Development
Luhansk Taras Shevchenko National University
grechishkina0807@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3669-0731

Maslovska Iryna Serhiivna,
Assistant at the Department of Early and Preschool Child Development
Luhansk Taras Shevchenko National University
irasyairyna@gmail.com
orcid.org/0009-0009-8813-0486

Formation of aesthetic taste in preschool children is an important component of their personal development, which contributes to emotional perception of the world, development of artistic abilities, and appreciation of art. In modern educational conditions, the integration of different disciplines, particularly music and mathematics, is becoming increasingly relevant as an effective means of holistic child development. Common features of these subjects – rhythm, symmetry, logic, and harmony – ensure simultaneous development of logical-mathematical thinking and aesthetic perception.

Purpose. The purpose of the study is to identify the potential for integrating music and mathematics in the educational process of preschool institutions (PEIs) to form aesthetic taste in preschool children through analysis of scientific sources, educational programs, and pedagogical experience.

Methods. The methodological basis includes a combination of theoretical and empirical methods. Theoretical analysis covered pedagogical, psychological, and aesthetic literature, as well as the content of educational programs. Empirical methods included pedagogical observation, interviews with educators and music teachers, and analysis of children's works. The research was carried out from the standpoint of personality-oriented, activity-based, and integrative approaches.

Results. It was found that the integration of music and mathematics in the educational process positively influences both aesthetic and logical thinking in children, contributing to the development of rhythm, attention, memory, speech, and emotional sensitivity. The effectiveness of methods such as rhythmic exercises, counting rhymes with musical accompaniment, exercises with musical instruments, and integrated games and activities combining logical and aesthetic elements was confirmed.

Conclusions. The integration of music and mathematics is an effective means of developing aesthetic taste in preschoolers, as it ensures a harmonious interaction between logic and emotion in the educational process. Educators are encouraged to purposefully implement integrated lessons, use musical elements to enhance mathematical concepts, and improve their methodological training in interdisciplinary integration. Future research should focus on developing specific methodological materials and evaluating the impact of integrated activities on children's emotional intelligence and artistic development.

Keywords: *taste, aesthetic taste, music, mathematics, integration, preschooler, preschool education, emotional perception, emotional evaluation.*

Естетичний смак є важливим компонентом особистісного розвитку дитини, оскільки формує її здатність сприймати, оцінювати та створювати прекрасне. В умовах сучасної дошкільної освіти особливо актуальним стає питання інтеграції різних навчальних дисциплін, що сприяє комплексному розвитку дітей. Поєднання музики та математики є одним із ефективних підходів у формуванні естетичного сприйняття, оскільки ці галузі перетинаються за рядом характеристик: ритм, симетрію, структуру та гармонію. Інтеграція цих освітніх напрямів, зокрема музики та математики, створює нові можливості для цілісного розвитку особистості дитини. Математика, що традиційно асоціюється з логікою, структурою і точністю, у поєднанні з музикою, яка пробуджує емоції та естетичне переживання, формує гармонійну взаємодію мислення та почуттів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить про значний інтерес дослідників до проблеми формування естетичного смаку дошкільників через інтеграцію різних освітніх напрямів. Зокрема, у працях А. Богуш, К. Крутій, О. Савченко, Т. Рубльової, І. Мелешко акцентується увага на

важливості поєднання художньо-естетичного та пізнавального компонентів у змісті дошкільної освіти. Дослідники підкреслюють, що поєднання мистецтва з іншими галузями знань (зокрема, з математикою та музикою) сприяє формуванню емоційної чутливості, розвитку уяви, здатності до сприйняття гармонії, ритму, симетрії, що є основою естетичного смаку (Мелешко, 2021).

Особливу увагу приділено використанню музичних і ритмічних вправ як способу поєднання логіко-математичного та емоційно-естетичного досвіду дітей. Так, І. Мелешко у своїх працях доводить, що інтеграція музики та математики активізує пізнавальні процеси, сприяє кращому запам'ятовуванню та водночас розвиває естетичне сприймання. Сучасні наукові підходи орієнтовані на міждисциплінарність, особистісно орієнтовану модель освіти та цілісний розвиток дитини в умовах інтегрованого освітнього середовища (Савченко, 2018; Мелешко, 2021).

Мета дослідження – на основі аналізу освітніх програм і педагогічного досвіду визначити можливості інтеграції музики та математики у процесі формування естетичного смаку дошкільників.

Методологічна основа дослідження ґрунтується на поєднанні теоретичних і емпіричних методів, що дозволило комплексно вивчити процес формування естетичного смаку дошкільників шляхом інтеграції музики та математики. Теоретичний аналіз охоплював вивчення наукових джерел з педагогіки, психології та естетики, аналіз змісту чинних освітніх програм («Дитина», «Впевнений старт», Базовий компонент дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти, 2021)) та моделювання інтегрованого освітнього процесу. Емпірична частина дослідження включала педагогічне спостереження за інтегрованими заняттями в ЗДО, інтерв'ювання вихователів і музичних керівників щодо практики впровадження музично-математичних елементів, а також аналіз дитячих робіт для оцінювання естетичних реакцій та рівня сформованості художнього сприймання. Методологія дослідження базувалася на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та інтегративного підходів, що забезпечують цілісний розвиток дитини в умовах сучасного освітнього середовища.

Формування естетичного смаку в дошкільному віці є важливим напрямом художньо-естетичного виховання, оскільки саме в цей період закладаються основи ціннісного ставлення до мистецтва, краси природи, предметного світу тощо.

Про науковий інтерес до проблеми формування естетичного (музично-естетичного, художньо-естетичного, творчо-естетичного) смаку свідчать дослідження останніх років українських науковців, зокрема В. Бутенка, О. Дем'янчук, А. Дмитрухи, Л. Коваль, Є. Коцюби, І. Критської, О. Морозової, О. Палаженко, Т. Плєсіної, О. Семашко, С. Чепіги та інших.

На думку багатьох науковців (І. Кант, І. Мелешко, О. Рудницька, В. Сухомлинський та інші) поняття «смак» є неоднозначним і не має усталеного визначення. Так, І. Кант трактував смак як здатність людини оцінювати прекрасне. У сучасному педагогічному та естетичному дискурсі естетичний смак найчастіше визначають як здатність особистості до естетичного сприймання та оцінювання явищ навколишньої дійсності й творів мистецтва (Блудова, 2018).

Поняття «естетичний смак» в словнику української мови походить як здатність оцінювати явища природи й соціального життя як прекрасне й потворне, піднесене й низьке, трагічне й комічне (Український педагогічний словник, 1997).

Аналіз наукової літератури показав, що у процесі розв'язання проблеми формування основ естетичного смаку в дітей дошкільного віку важливо враховувати, що це поняття тісно

пов'язане з двома ключовими аспектами – естетичним сприйманням та здатністю до оцінювання.

Естетичне сприймання передбачає емоційно-чуттєве реагування дитини на об'єкти мистецтва та явища навколишнього світу, здатність помічати їхню красу, гармонію, виразність (Сухомлинський, 1977). Натомість оцінювання формується поступово на основі набутого досвіду, знань, емоційних переживань і полягає в умінні розрізняти естетичні якості – відчувати міру, гармонійність, виразність та давати елементарну вербальну оцінку побаченому чи почутому. У дошкільному віці оцінювання має переважно емоційно-чуттєвий характер, що базується не на сформованих естетичних категоріях, а на безпосередніх переживаннях дитини у взаємодії з мистецтвом. Саме завдяки поєднанню цих двох складових відбувається становлення естетичного смаку, який проявляється у виборі дитиною естетично привабливих образів, перевазі гармонійного над хаотичним, красивого – над байдужим чи непривабливим. Формування естетичного смаку є важливою умовою розвитку творчої, емоційно чутливої особистості та базується на систематичному залученні дітей до різних видів мистецтва в інтегрованому освітньому середовищі.

Отже, поділяємо думку Ю. Блудової, яка вважає, що естетичний смак – це здатність особистості, спираючись на свій естетичний досвід та художньо-естетичні знання, емоційно оцінювати естетичні якості навколишньої дійсності й мистецтва, розрізняючи прекрасне та потворне. Ця здатність проявляється в естетичних інтересах, потребах, умінні цілісно сприймати мистецькі твори й отримувати естетичну насолоду від взаємодії з прекрасним (естетичним ідеалом), а також у прагненні передавати власні емоції та враження від побаченого через художню творчість (Блудова, 2018).

Ідеї інтеграції мистецтва й точних наук не є новими: ще у працях Й. Песталоцці, М. Монтессорі, В. Сухомлинського підкреслювалася важливість комплексного підходу до розвитку дитини. Музика й математика виявляють низку спільних рис: обидві оперують поняттями ритму, темпу, послідовності, симетрії, повторюваності тощо. Саме на основі цих спільних структурних характеристик музика та математика можуть виступати комплементарними компонентами освітнього середовища, яке сприяє одночасному розвитку логіко-математичного та естетичного мислення. Сучасні освітні практики, зокрема в рамках інтегрованих занять у ЗДО, підтверджують ефективність застосування ритмічних вправ, музичних фрагментів із повторюваними елементами та простих лічилок як засобів розвитку емоційної чут-

ливості та математичного мислення водночас. Таким чином, на основі синтезу художньо-естетичного та математичного компонентів можлива розробка інтегрованих підходів, що поєднують розвиток ритму, структури, емоційної виразності та логічного мислення дітей дошкільного віку.

Спираючись на наукові підходи А. Богуш, Н. Гавриш та К. Крутій, можна стверджувати, що інтеграція різних видів діяльності в освітньому процесі дошкільного закладу є важливим чинником гармонійного розвитку дитини. Хоча у працях зазначених дослідниць відсутні прямі рекомендації щодо поєднання саме музики та математики, їх загальні концепції інтеграції можуть бути успішно адаптовані до цієї комбінації. Зокрема, А. Богуш акцентує увагу на тому, що поєднання різних видів діяльності забезпечує ефективні умови для розвитку мовлення й мислення дошкільників (Богуш, 2009, 2012). Н. Гавриш підкреслює значущість інтеграції таких напрямів, як пізнавальна, ігрова, музична, образотворча, театралізована та мовленнєва діяльність, що сприяє емоційно-ціннісному та когнітивному збагаченню дитячого досвіду (Гавриш, 2014). У свою чергу, К. Крутій розглядає інтеграцію як інноваційний освітній підхід, що забезпечує формування цілісного сприймання дійсності, шляхом поєднання знань і вмінь навколо спільної теми чи поняття (Крутій, 2006, 2015).

Окрім безпосереднього впливу на розвиток естетичного сприймання та логіко-математичного мислення, інтеграція музики та математики має позитивний ефект і на мовленнєвий розвиток дошкільників. Музично-ритмічні вправи стимулюють фонематичний слух, сприяють формуванню правильної інтонації, темпу мовлення, а також збагаченню словникового запасу. Завдяки ритмічним повторенням, лічилкам, пісенним текстам і описовим ігровим вправам діти вчаться краще сприймати та відтворювати мовленнєві структури, будують зв'язні висловлювання, коментують власні дії та виявляють здатність до мовленнєвої творчості (Богуш, 2012; Крутій, 2015; Мелешко, 2021). Таким чином, інтеграція музики та математики опосередковано забезпечує умови для розвитку мовлення як важливого елемента загального психолого-педагогічного розвитку дошкільника.

Теоретичні засади інтеграції музики та математики набувають особливої цінності у практичному застосуванні в умовах сучасної дошкільної освіти. Розглянемо приклади методів і форм роботи, які сприяють ефективному поєднанню естетичного та логіко-математичного розвитку дітей.

Одним із ефективних напрямів є використання ритмічних вправ, де діти відтворюють прості ритмічні малюнки (кляцання, плескання,

тупання) у заданій послідовності, що вимагає як емоційної чутливості, так і концентрації уваги та запам'ятовування. Такі вправи можуть доповнюватися рахунком, вивченням понять «один – багато», «право – ліво», «вгору – вниз» у ритмічній формі.

Іншим прикладом є створення музично-математичних композицій, де діти дошкільного віку знайомляться з тривалістю звуків, метричною структурою ($2/4$, $3/4$), що формує відчуття ритміки і порядку. Рахунок у межах 5–10 можна супроводжувати мелодійним повтором, що активізує пам'ять і сприяє глибшому засвоєнню числового ряду. Наприклад, під час заняття «Веселі такти» діти плескали в долоні у ритмі числового ряду від 1 до 5, що супроводжувалося музичним супроводом у розмірі $2/4$.

Естетичний компонент проявляється і через знайомство з різними музичними творами, що мають логічну побудову (наприклад, канони, варіації), де діти інтуїтивно вчаться сприймати закономірність як естетичну категорію.

Ігрові форми роботи, вправи з музичними інструментами, казки з математичним і музичним змістом, рухливі ігри з підрахунком – усе це сприяє формуванню естетичного сприймання в поєднанні з математичним мисленням. Саме через поєднання логічного й емоційного компонентів можна створити справді захопливе освітнє середовище для дитини.

Висновки. Слід зазначити, що проблема формування естетичного смаку в контексті естетичної культури особистості завжди залишатиметься актуальною. Інтеграція музики та математики у дошкільній освіті є ефективним засобом розвитку естетичного смаку, оскільки забезпечує гармонійне поєднання логіко-математичного мислення й емоційно-естетичного сприйняття. Найбільш результативними є методи, що поєднують ритмічні вправи, музичний супровід математичних понять, ігрові та сенсорні завдання. Педагогу важливо враховувати індивідуальні особливості дитини, забезпечувати систематичність занять та створювати середовище, яке стимулює естетичне переживання й аналітичне мислення.

Інтегровані заняття, що поєднують елементи музики й математики, сприяють формуванню в дітей дошкільного віку естетичної чутливості, розвитку відчуття ритму, симетрії, структури, а також зміцненню когнітивних процесів (уваги, пам'яті, логічного мислення). Така форма роботи забезпечує не лише ефективне засвоєння знань, а й формування позитивного емоційного досвіду, що закладає основу для подальшого ціннісного ставлення до мистецтва та пізнавальної діяльності.

Зважаючи на вищезазначене, доцільно рекомендувати педагогам ЗДО:

– цілеспрямовано впроваджувати інтегровані заняття музично-математичного спрямування у навчально-виховний процес;

– використовувати ритм, мелодію, структуру як засоби активізації математичних уявлень;

– підвищувати власну методичну підготовку з питань міждисциплінарної інтеграції.

Подальші дослідження варто зосередити на розробці конкретних методичних матеріалів, технологічних карт занять, адаптованих до вікових особливостей дошкільників, а також на вивченні впливу таких занять на емоційний інтелект і рівень естетичного розвитку дитини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Блудова Ю. О. Формування художньо-естетичного смаку дітей молодшого шкільного віку засобами регіональної культурно-історичної спадщини: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Ю. О. Блудова. – Київ, 2018. – 323 с.
2. Богущ А. М. Теоретико-методичні основи художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку / А. М. Богущ. – Київ : Слово, 2009. – 360 с.
3. Богущ А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку: підручник / А. М. Богущ. – Київ : Слово, 2012. – 376 с.
4. Гавриш Н. В. Інтеграція різних видів діяльності в освітньому процесі ЗДО / Н. В. Гавриш // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2014.
5. Гречишкіна І. А. Пропедевтика навчання зв'язного мовлення в молодшому дошкільному віці : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова) / Ірина Анатоліївна Гречишкіна. – Старобільськ, 2020. – 277 с.
6. Крутій К. Л. Інноваційні освітні технології у дошкільному закладі: навч.-метод. посіб. / К. Л. Крутій. – Херсон : Олді-плюс, 2015. – 240 с.
7. Крутій К. Л. Логіка розвитку творчого потенціалу дошкільника / К. Л. Крутій. – Херсон : Гринь Д.С., 2006. – 164 с.
8. Мелешко І. І. Музика і математика як засіб розвитку логіко-емоційного мислення дошкільника / І. І. Мелешко // Педагогічний альманах. – 2021. – № 3. – С. 55–59.
9. Савченко О. Я. Інтеграція змісту дошкільної освіти: методичний аспект / О. Я. Савченко. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – 128 с.
10. Сухомлинський В. О. Елементи творчості в діяльності молодших школярів / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: у 5 т. – Т. 1. – Київ : Рад. школа, 1977. – С. 278–279.
11. Український педагогічний словник / Гончаренко С. У. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
12. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) [Електронний ресурс]. – Київ : МОН України, 2021. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya>

REFERENCES:

1. Bludova, Y. O. (2018). *Formuvannia khudozhn'o-estetychnoho smaku ditei molodshoho shkil'noho viku zasobamy rehional'noi kul'turno-istorychnoi spadshchyny* [Formation of the artistic and aesthetic taste of younger schoolchildren through the means of regional cultural and historical heritage] (Candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
2. Bohush, A. M. (2009). *Teoretyko-metodychni osnovy khudozhn'o-movlennievoi diial'nosti ditei doshkil'noho viku* [Theoretical and methodological foundations of artistic and speech activity of preschool children]. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
3. Bohush, A. M. (2012). *Teoriia i metodyka rozvytku movlennia ditei ranoho ta doshkil'noho viku* [Theory and methods of speech development of early and preschool children]. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
4. Havrysh, N. V. (2014). *Intehratsiia riznykh vydiv diial'nosti v osvith'omu protsesi ZDO* [Integration of various types of activities in preschool education]. *Nauk. chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*. PDF version [in Ukrainian].
5. Hrechyskina, I. A. (2020). *Propedevtyka navchannia zv'iaznoho movlennia v molodshomu doshkil'nomu vitsi* [Propedeutics of teaching coherent speech in early preschool age] (Unpublished candidate dissertation). Starobilsk [in Ukrainian].
6. Krutii, K. L. (2015). *Innovatsiini osvithni tekhnolohii u doshkil'nomu zakladi* [Innovative educational technologies in preschool institution]. Kherson: Oldi-Plus [in Ukrainian].
7. Krutii, K. L. (2006). *Lozhyka rozvytku tvorchoho potentsialu doshkil'nyka* [The logic of developing a preschooler's creative potential]. Kherson: Hrin D. S. [in Ukrainian].
8. Meleshko, I. I. (2021). *Muzyka i matematyka yak zasib rozvytku lohiko-emotsiinoho myslennia doshkil'nyka* [Music and mathematics as a means of developing logical-emotional thinking of preschoolers]. *Pedahohichnyi al'manakh*, (3), 55–59 [in Ukrainian].
9. Savchenko, O. Ya. (2018). *Intehratsiia zmistu doshkil'noi osvity: metodychnyi aspekt* [Integration of preschool education content: methodological aspect]. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
10. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Elementy tvorchosti v diial'nosti molodshykh shkolariv* [Elements of creativity in the activities of younger schoolchildren]. In *Vybrani tvory* (Vol. 1, pp. 278–279). Kyiv: Rad. Shkola [in Ukrainian].
11. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
12. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2021). *Bazovyi komponent doshkil'noi osvity* [Basic component of preschool education]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.04.2025.
The article was received 28 April 2025.